

Demograaf Patrick Deboosere over de pensioenmaatregelen

“Er zijn wél alternatieven!”

INES MINTEN

We zullen langer moeten werken voor minder pensioen. Zo kunnen we de gevolgen van de pensioenmaatregelen van de federale regering samenvatten. Vooral het overheidspersoneel, dus ook het onderwijspersoneel, zal de hervormingen voelen. Met demograaf Patrick Deboosere nemen we de plannen onder de loep: zijn ze echt zo onvermijdelijk als de regering beweert? En wat zeggen de cijfers?

Er doen een aantal hardnekkige boutades de ronde die al zo vaak vanuit politieke hoek de maatschappij in zijn geduwd, dat veel te veel mensen ze zomaar als waarheid aannemen. ‘Er is een tekort, dus we zullen allemaal moeten inleveren’, is daar wellicht de hardnekkigste van. Dat inleveren, dat moet dan onder meer vanuit de ambtenarenpensioenen komen, maar evengoed uit de portefeuille van zieken en werklozen. Die stelling wordt vaker wel dan niet gestaafd met uitspraken als: ‘We worden almaar ouder, dus zullen langer moeten werken.’ Langer werken voor minder geld, dus, want anders is het financieel allemaal niet meer houdbaar. Maar klopt dat wel?

Het móét niet van de sociale zekerheid af

Patrick Deboosere heeft zich als hoogleraar aan de VUB een carrière lang verdiept in demografie, en is onder meer auteur van het boek *Worden onze kinderen 120 jaar? Een geschiedenis van de levens-*

verwachting en Lang leve de vergrijzing. Hij pleit ervoor om vooral kritisch te blijven. Zo haalt hij aan dat de Belgische uitgaven voor pensioenen bij lange na niet tot de hoogste van Europa behoren. Oostenrijk, Frankrijk en Italië, om er enkele te noemen, hebben er veel meer voor veil.

Bovendien is het begrotingstekort waarmee de regering haar frontale aanval op de pensioenen rechtvaardigt niet meer dan een voorwendsel, legt de demograaf uit. “Het zou allemaal noodzakelijk zijn om de sociale zekerheid te redden. Maar als je het wat nauwer bekijkt, zie je dat het vooral om een ideologisch gedreven hervorming gaat van mensen die de sociale zekerheid sowieso liever afbreken.” Zijn er dan alternatieven? “Natuurlijk zijn er alternatieven!” Deboosere geeft het voorbeeld van de zogenaamde taxshift van de regering-Michel: een lastenverlaging voor werkgevers die voor meer jobs had moeten zorgen, maar in realiteit vooral extra bedrijfswinsten heeft opgeleverd en daarbij een behoorlijke hap uit de sociale zekerheid heeft genomen. Dat was een duidelijke beleidskeuze: “Het ging om twee procent van het bruto binnenlands product (bbp) en zou ongeveer het bedrag zijn dat we nodig hebben om de voorziene stijging van de pensioenen tussen nu en 2070 te betalen.”

De regering-De Wever gaat op hetzelfde elan door. “België wordt voortdurend op de vingers getikt door de Europese Unie omdat we te veel uitgeven aan de ondersteuning van fossiele brandstoffen”,

legt Deboosere uit. “We spreken van een subsidie van 2,4 procent van het bbp voor fossiele brandstoffen. België zou ervoor kunnen kiezen om die subsidies geleidelijk af te bouwen. Gezien de klimaatcrisis zou dat logisch zijn en het zou ook weer de geleidelijke stijging van de pensioenen kunnen compenseren.” Of waarom halen we het niet simpelweg bij de grote kapitalen: brede schouders kunnen toch meer dragen? Deboosere: “Vergeleken met andere landen betalen we hier in België relatief hoge belastingen op arbeid, maar onze belastingen op kapitaal zijn bij de allerlaagste. Dus nee, we mogen onze overheidsschuld niet onbeperkt laten oplopen. We moeten ze afbouwen, maar we kunnen dus wel degelijk alternatieve manieren bedenken om dat te doen.”

We worden niet allemaal huppelend honderd

Ook het argument dat we ouder worden en dus best wat langer aan de slag kunnen blijven houdt geen steek. “We worden niet steeds ouder”, zegt de demograaf. “We hebben een langere levensverwachting, maar levensverwachting is een gemiddelde.” In 1850 werden Belgen gemiddeld 40. Dat betekent niet dat er in die tijd geen 80- of zelfs 100-jarigen waren. Het betekent vooral dat er veel meer mensen jong stierven. “Een kwart van de kinderen stierf voor de leeftijd van 5 jaar. We zijn er als maatschappij in geslaagd om dat terug te dringen. We leven ook gezonder, werken veiliger, enzovoort. Maar als soort,

WAT DIE PENSIOEN-
MAATREGELEN BETREFT
MOETEN WE VOLGENS
MIJ GEWOON TERUG
WAT **HOOP**
KRIJGEN...

EEN **HOOP**
GEZONDE EN
LANG WERKENDE
MENSEN...

als mens, zijn we vandaag niet wezenlijk anders dan in 1850. Het verouderingsproces is exact hetzelfde gebleven en de tijd blijft even kostbaar."

Kijk maar naar de gemiddelde gezonde levensverwachting: die ligt in België op 63 jaar en vertelt dus een heel ander verhaal. "63: dat is twee jaar voor de vroegere pensioenleeftijd en maar liefst vier jaar voor de officiële pensioenleeftijd van 67 jaar waar we nu tegenaan kijken. Eigenlijk zou de pensioenleeftijd lager moeten liggen dan de gezonde levensverwachting. En opnieuw: het gaat hier om een gemiddelde. Er zijn mensen die nog perfect gezond zijn op 65, maar er zijn er ook een heleboel die veel eerder met ernstige gezondheidsproblemen kampen." Zo leert de gezondheidsenquête dat zo'n dertig procent van alle 55- tot 64-jarigen gezondheidsproblemen hebben waardoor ze moeite hebben met hun dagelijkse activiteiten. "Dat is 1 op 3 mensen! En tien procent heeft zware gezondheidsproblemen. 1 op 10 mensen uit die leeftijdscategorie kan dus geen normale arbeid verrichten. Je ziet: mensen zijn geen cijfers, maar cijfers dekken wel heel concrete mensenlevens."

Ondoorzichtige technische maatregelen

In het gesprek met Deboosere hebben we het uitgebreid over de concrete maatregelen die de regering invoert. Het pensioenbedrag gaat omlaag, de pen-

"Als soort, als mens, zijn we vandaag niet wezenlijk anders dan in 1850. Het verouderingsproces is exact hetzelfde gebleven en de tijd blijft even kostbaar."

Patrick Deboosere

sioenleeftijd omhoog. Maar er zijn ook allerlei technische maatregelen op til die ons stukje bij beetje willen dwingen om langer te werken. De demograaf geeft het voorbeeld van de pensioenmalus. "Een ongelooflijk strenge maatregel die ervoor zal zorgen dat tegen 2040 tot veertig procent van de mensen tot een vierde van het pensioen waar ze recht op hebben zullen verliezen als ze vervroegd met pensioen gaan. We denken dat over alle sectoren heen zo'n dertig procent van de werknemers onder dat malussysteem zal vallen, bij de vrouwen loopt dat op tot wel vijftig procent."

En hoe komt dat dan? "Per jaar dat je 'te vroeg' met pensioen gaat, gaat er vijf procent van je pensioenbedrag af." En als je dan bekijkt hoe snel je loopbaan als onvolledig wordt beschouwd, kom je ook snel aan heel veel mensen die getroffen

worden. Een tijd deeltijds werken? Even uit door ziekte? Drie jaar vroeger stoppen omdat je baan te veel wordt voor je? Een poos zonder werk zitten? Het telt allemaal op en wordt zonder omhaal van je 'volledige loopbaan' afgetrokken.

Het kan anders

Zoals het er nu voorstaat, ziet de toekomst van onze pensioenen er allesbehalve rooskleurig uit. Maar Patrick Deboosere blijft hoopvol. "We moeten erop blijven hameren dat er behoorlijk wat alternatieven mogelijk zijn. Het kan best anders en het kan anders zonder een nog grotere put te graven in de overheidsuitgaven. We kunnen de overheidsschuld voor een stuk dempen en tegelijk de nodige bijkomende uitgaven doen voor de pensioenen. Want het klopt: de komende jaren zullen er meer mensen met pensioen gaan en dus zullen we meer moeten uitgeven aan pensioenen. Maar zo rond 2050 zou dat aantal zich weer stabiliseren. Die extra uitgaven zijn dus perfect beheersbaar: ze betekenen niet het einde van de wereld."

Wil je graag meer horen over het pensioendebat? In onze podcast *COC in gesprek* gaan Patrick Deboosere en Sylvie Vanspeybroeck van COC nog dieper op de materie in. Je vindt de podcast het makkelijkst via www.coc.be of via deze QR-code

